కంటిమెరుపు

ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటయింది. రిక్షావాళ్ళు పదిమంది రిక్షాలల్లోనే కాళ్లు ముడుచుకుని పడుకుని బాలమ్మకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. ఒకళ్ళిద్దరులేచి ఆకలికి ఆగలేక సోడాకొట్టు వాడినడిగి నీళ్లు తాగి వచ్చారు. మిగతావాళ్ళు ఉస్సురంటూనే ఆమెకోసం ఎదురుచూస్తున్నారు.

నెత్తిమీద గంపపెట్టుకొని వచ్చింది

బాలమ్మ. ఒక్కొక్కళ్ళే రిక్షాలలోనుంచి లేచి "ఇంత ఆలస్యం చేసావేం ఇవాళ" అని ప్రశ్నిస్తూ గంప దించి ఎవరి పొట్లం వాళ్ళు అందుకోవటం మొదలు పెట్టారు. రంగడు మాత్రం ఆమె ముఖం లోకి చూస్తూ "ఏంది ? ఏడ్చినట్టున్నవు. కళ్ళు ముఖం వాచినాయి" అంటూ ఆమె ముఖంలోకి చూశాడు.

బాలమ్మ కొంగు ముఖాని కడ్డం పెట్టుకుని మళ్ళీ వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

"ఏంది ? మామూలు సంగతేనా ?" అడిగారు తింటూతింటూ ఉన్న రిక్షావాళ్ల నలుగురు.

వాళ్ళందరికీ బాలమ్మ యింటి సంగతులు తెలుసు. బాలమ్మమగడు మంచం లోనుంచి లేవలేడు. రెండిళ్ళల్లో పాచిపని చేసి ఇంటికి వచ్చి పిల్లలకు, తండ్రికి వండిపెడుతుంది బాలమ్మ. కాని - ఆమె తెచ్చే జీతం, ఆ యింట ఆ యింట మిగిలిన అన్నం కూరలు ఒక్కరికయినా చాలవు. ఒకవాడు బజారులో తారసపడ్డ ఆమె ఊరివాడు గంగయ్య రిక్షావాళ్ళకు అన్నం వండి తీసుకువస్తే మనిషికి రూపాయి యిప్పిస్తానన్నాడు. ఆమె పన్నెండు గంటలకు బయలుదేరి వాళ్ళకు అన్నపు పొట్లాలుయిచ్చి రెండు గంటలకు ఇంటికి వస్తుంది. తిరిగి నాలుగు గంటలకు పాచి పని చేసుకోవటానికి వెళ్ళి ఆరున్నర ఏడు గంటలకు ఇల్లు చేరుకుంటుంది.

బాలమ్మ పెనిమిటి వెంకటేశు ఆరోగ్యం బాగున్న రోజుల్లో బట్టలమిల్లులో పనిచేసేవాడు తెచ్చిన జీతంతో కుటుంబాన్ని పోషించుకునేవాడు. అకస్మాత్తుగా వచ్చిన జబ్బుతో మంచానపడ్డాడు మిల్లు వారిచ్చిన డబ్బుతో కాలువ దగ్గర కొద్ది స్థలం కొనుక్కొని చిన్న పాక వేసుకున్నాడు. వెంకటేశుకు మొదట మొదట బాలమ్మ పాచిపని చేయటం ఇష్టం లేకపోయినా గత్యంతరంలేక ఒప్పుకున్నాడు. అతడికి బాలమ్మ ఏ ఇంట ఎంతసేపు పనిచేస్తుందో అంచనావేసే శక్తిఉన్నది. పదినిముషాలు ఆలస్యమయితే నిలబెట్టి కారణమడుగుతాడు. రిక్షావాళ్ళకు పొట్లాలందించితే ఆదాయం బాగా ఉంటుందని బాలమ్మ చెప్పినప్పుడు వెంకటేశు మంచంలో ఉండే మర్దనచేశాడు.

"ఎందుకు చెయ్యి చేసుకుంటావు ? పైసలొస్తుంటే చేదా ? మనకు రెండు పూటలా తిండిగడవాలా వద్దా?" దెబ్బలు తగిలినచోట చేత్తో తడుముకుంటూ అరిచింది బాలమ్మ.

"అవునే - తెలుసు. రెండుపూటలా తిండి కడుపులో పడితే వెర్రి వెర్రి ఊహలు పోతాయి మనసులో. నీవింక పని కాగానే ఇంటికి వస్తావా ?" కసిగా పళ్ళు కొరికాడు వెంకటేశు.

"ఎందుకు రాను?" ముఖం తుడుచుకొని శాంతించింది బాలమ్మ.

రెండు నెలలు రిక్షా వాళ్ళకు అన్నపు

పొట్లాలు అందించిన తరువాత వెంకటేశు ముఖంలో జీవకళ కనబడటం మొదలు పెట్టింది. పిల్లలిద్దరూ కాస్త నున్న పడ్డారు పెద్దవాడికి ఒక పని కల్పించింది బాలమ్మ. సాయంత్రం ఆరుగంటలు కాగానే ఒక లీటరు కిరసనాయిలు తీసుకుని పేవ్‌మెంటుమీద ఒక దీపం పెట్టుకుని కూర్చుంటే రిక్షావాళ్ళందరూ అక్కడికి వచ్చి చమురు పోయించుకుని వెళ్లేవారు. ఒకలీటరు కిరసనాయిలుకు పెట్టిన ఖర్చుతో ఒకటిన్నర లీటరు కొనటానికి తగిన ఆదాయము వచ్చేది.

బాలమ్మ పాచిపని చేసే ఇళ్లల్లో ఇచ్చిన చీరెలు కట్టుకునేది - కాని రిక్షా వాళ్ళకు అన్నపు పొట్లాలు ఇవ్వటం మొదలుపెట్టిన తరువాత ఆ చీరెలు ఇంట్లో కట్టుకోవటానికి ఉంచుకున్నది. పాతచీరెలు అమ్మే అంగడిలో రెండు ప్రింటు చీరెలు కొనుక్కొని వాటిని జాగ్రత్తగా ఇంటికి రాగానే మడతవేసి పెట్టుకునేది. వెళ్ళేటప్పుడు ముఖం కడుక్కొని తలదువ్వుకుని బొట్టు దిద్దుకుని వెళ్ళేది. ఒక్కొక్కనాడు బాలమ్మ తిరిగి వచ్చేటప్పటికి నోటినిండా తమలపాకూ తలనిండా పూలు ఉండేవి ముఖం కళకళ లాడుతూ ఉండేది.

వెంకటేశు ముఖం ఆమెను చూడగానే నిప్పులు చెరిగేది. అతడికి బాలమ్మ తనకు పరిచయమైననాటి పరిస్థితులు పదే పదే జ్ఞాపకానికి వచ్చేవి.

ఇరవై సంవత్సరాలు నిండీ నిండని బాలమ్మ పూచిన తంగేడులా మిల్లు గేటు దగ్గర తట్ట నెత్తిన పెట్టుకుని నిలబడి ఉండేది. గేటు కావలాదారు ఆమెను చూసి కళ్ళు చికిలిస్తూ పైకి కోపంగా "నీ అటువంటి వాళ్ళను గేటు దగ్గరికి రానీయవద్దని దొర చెప్పాడు. వెళ్లువెళ్ళు రేపటినుంచీ రాకు" అంటూ నిలవేసి మాట్లాడిస్తూ పరాచికాలు ఆడేవాడు. టైము కాగానే కార్మికులుకొందరు ఆమె దగ్గరికొచ్చి పొట్లాలు తీసుకునేవారు. సింగన్న బాలమ్మను చూసినప్పటినుంచీ ఇంటినుంచి అన్నం తెచ్చుకోవటం మానేశాడు

బాలమ్మ అందరితోనూ కలివిడిగా మాట్లాడుతుంది. ప్రాణం యిస్తున్నటు కనబడుతుంది. కళ్ళతో కవ్విస్తూన్నట్టు ఉంటుంది. గలగల నవ్వుతుంది.కాసేపటిలో ఎదుట మనిషితో కలిసిపోతున్నట్టు ఉంటుంది. కార్మికులు ఆమె సంతోషమంతా తనను చూసేనని ఎవరికివారు అనుకునేవారు పోటీపడి ముందుకువచ్చేవారు. ఆ పోటీలలో తగువులు కూడా వచ్చేవి. వెంకటేశు మిల్లులో పనిచేస్తుండగా వచ్చింది వాతరోగం. కాళ్ళు పడిపోయాయి. మరి పని చేయలేదు.

మిల్లుకు పొట్లాల గంప తీసుకు పోయినప్పుడు "ఇవాళ వెంకటేశు రాలేదేం ?" అని అడిగిందొకనాడు

బాలమ్మ.

అతడి సంగతి తోటి కార్మికులు చెప్పారు "పాపం! వెంకటేశుకు భార్యలేదు. ఇద్దరు పిల్లలు. వండిపెట్టే దిక్కులేదు" అంటూ జాలి కలిగేటట్టు చెప్పారు. బాలమ్మ అతడి యింటి గుర్తు తెలుసుకుని వెళ్ళింది. సంగతులన్నీ అడిగి తెలుసుకుంది.

"నేనూ ఒంటరిదాననే. నేను వచ్చి వండిపెడతాను. నీ పిల్లలనూ నిన్నూ బాగా చూసుకుంటాను" అన్నది.

సంతోషం పట్టలేక వెంకటేశుకు కళ్ళనీళ్లు వచ్చాయి. "నిజంగానా! నిజంగానా! ఎంత మంచిదానవు బాలమ్మా! తాళి కట్టించేసుకో బాలమ్మా" అన్నాడు కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

బాలమ్మ సంకోచించింది తనకీ పెళ్ళి వ్యవహారం కొత్తిగా నచ్చదు. ఎందరో ఎన్నిసార్లో వెంటబడ్డారు పెళ్ళిచేసుకోవలసిందని. తను ఒకరి మనిషిగా నిలిచి పోవటం ఇష్టంలేదు.

"అయితే నువ్వు ఊరికే నా యింట్లో ఉండి వండిపెడుతుంటే అందరూ ఏదో ఏదో అనుకుంటారు. నా కది ఇష్టం లేదు" అన్నాడు వెంకటేశు.

"చెప్పుకో, అందరికీ తాళి కట్టానని. కాని నాకు మాత్రం ఏ తాళీ వద్దు" ఖచ్చితంగా చెప్పింది బాలమ్మ.

"నీకో ఇల్లూ నీడ కావలసివచ్చి ఇక్కడ ఉంటావా? నీ తిరుగుళ్ళంతా బయటనా?" మొదటినాడే కటువుగా మాట్లాడాడు వెంకటేశు.

"నీ పిల్లలకూ నీకూ కష్టం లేకుండా చూసుకుంటా. చాలదా?" అన్నది బాలమ్మ.

వెంకటేశు మంచంలో నుంచి లేవలేడు. మనిషి సహాయంతో మంచం దిగి జరుగుతూ తన పనులు తాను చేసుకుంటాడు. అటువంటి వెంకటేశుకు కూడా ఒక ఆడదాని మెడలో తాళికట్టి తన యింట్లో కట్టేసుకోవాలని ఉండటంచూసి నవ్వుకున్నది బాలమ్మ.

ఆ రోజు నుంచీ బాలమ్మ మెడలో తాళి లేకపోయినా ఆ ఇరుగుపొరుగంతా "చీర రవిక" పెట్టిన భార్యగా జమ కట్టారు. బాలమ్మ ఇరుగు పొరుగులతో అక్క చెల్లెలిగా మెలగుతూ అందరికీ సహకరిస్తూ తనపని తాను చేసుకుంటూ - వెంకటేశు అర్థంలేని కోపాలకు నవ్వే కళ్ళతో జవాబిస్తూ కాలం గడుపుతోంది.

రిక్షావాళ్ళలో నారాయణ కాస్త అందరి కంటె నవ్వుతూ, తుళ్లుతూ మాట్లాడతాడు. అప్పుడప్పుడు పైకే అనేస్తాడు "ఆ యెంకటేశును పట్టుకుని యేళ్ళాడుతావేం? మంచోడు దొరకలా?" అంటూ ఎగతాళి చేస్తాడు.

బాలమ్మ ఆ మాటలకు పొంగినట్లే జవాబిస్తుంది. "కనబడకేం? కావలసినంతమంది! కావాలంటే నువ్వు లేవా?" అంటుంది. ఆకాశమంత ఎత్తు పొంగి

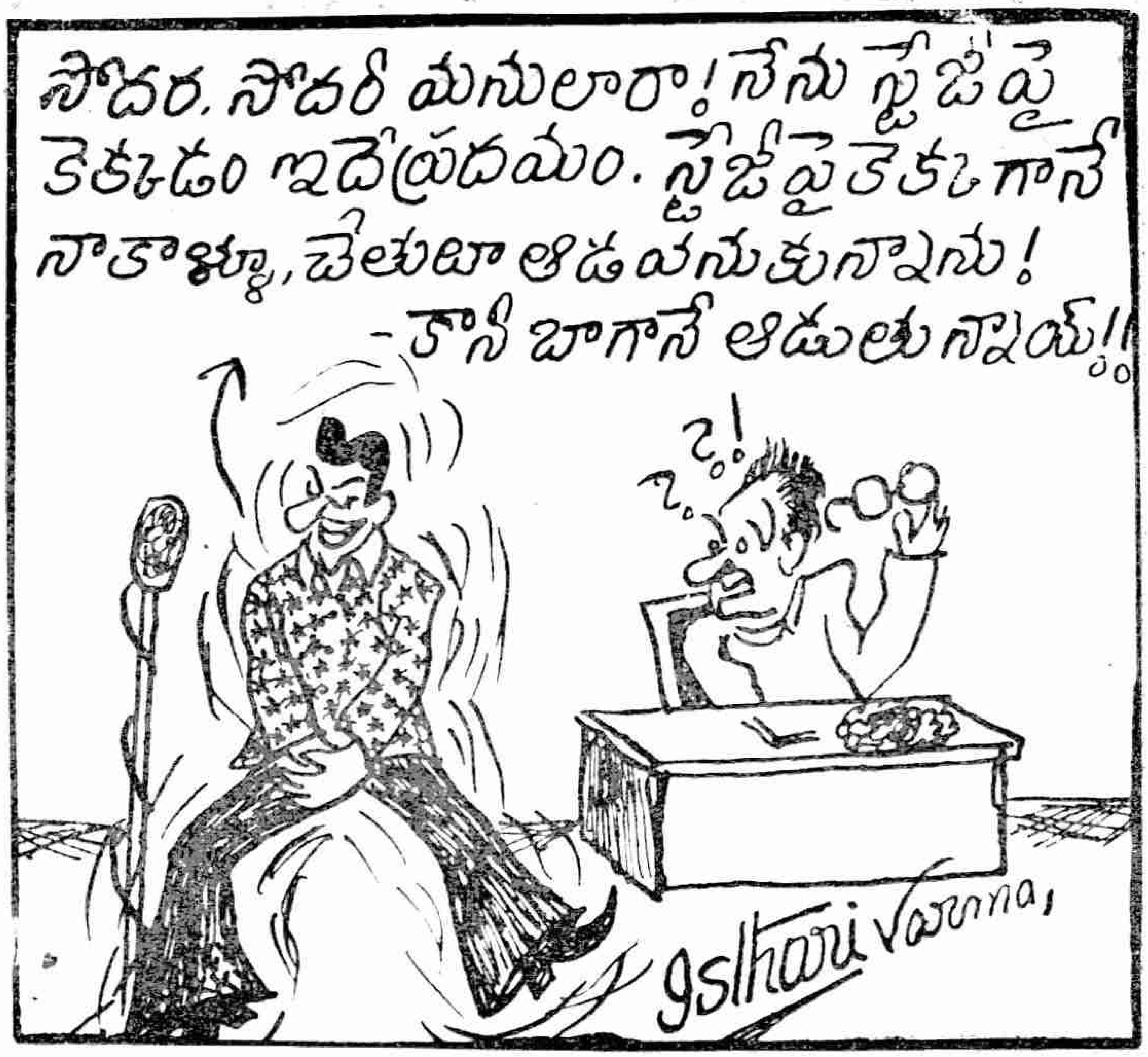

పోతాడతడు.

"నిజమేనా? నిజమేనా? అయితే నన్ను మనువాడరాదూ?"

"ఆడతా! ఆడతా! రేపో ఎల్లుండో, ఆగుకాస్త" అంటూ కొంగు విడిపించుకుంటుంది.

"వెధవ నారాయణ నీ కళ్ళకు నచ్చాడా? చింపిరి జుట్టూ చింతాకంత కళ్ళు వాడూను. నా ముఖంలోకి చూసి చెప్పు" అంటాడు రంగన్న తానే అందగాడన్నట్టు. అప్పటికప్పుడు ఆ మాటమీద నారాయణకూ, రంగన్నకు తగాదా వచ్చింది. నారాయణను రంగన్న వెనక్కు తోశాడు. తలకు బాగా దెబ్బ తగిలి రక్తం కారింది. అక్కడవున్న వాళ్ళు ఇద్దరినీ విడిపించారు. నారాయణను హాస్పిటల్‌కు తీసుకువెళ్ళి కట్టు కట్టించారు. ఆ వ్యవహారం అంతటితో ముగియకుండా నరసింహ రంగంమీదికి వచ్చాడు.

"నర్సిమ్మా. నా మెడలో తాళికట్టి నన్ను నీ ఇంట్లో కట్టేసుకోవాలనుందా?" నవ్వింది బాలమ్మ.

నరసింహకు తాళికట్టటంమీద అంతగా నమ్మకం లేదు. మనషి తనవశమైతే చాలు. "పోనీ — తాళి కట్టనులే" అన్నాడు "వస్తావా?" అని కళ్ళతో అడుగుతూ.

"రావాలా?" కవ్వించింది బాలమ్మ.

కొంగు ఒడిసిపట్టాడు నరసింహ.

కొంగు లాక్కొని కిలకిల నవ్వుతూ పారిపోయింది.

నగరంలో ఆ బజారు చాలా రద్దీగా ఉంటుంది ఎప్పుడూ. ప్రజానీకం నడవటానికి ఫుట్‌పాతలు ఈ మధ్యనే రోడ్డుకంటూ జానెడు ఎత్తుచేసి నాపరాళ్ళు పరచారు. వీధులలో అక్కడక్కడ నాటిన నీడ ఇచ్చే పెద్దచెట్లవల్ల ఆ వీధిలో ఫుట్‌పాత్ ఎప్పుడూ అరమైలు దూరం వరకూ చల్లగా ఉంటుంది. ఆ ఫుట్‌పాత్ మీద చిన్న తమలపాకు బీడీల దుకాణం పెట్టాడు యాదగిరి. అతడికి మ్యునిసిపల్ కౌన్సిలర్ రెడ్డి మద్దతు బాగా ఉంది. అతడే ఆ కొట్టు పెట్టించాడు. రెడ్డిని గెలిపించింది నిజంగా యాదగిరే. అందుకే యాదగిరి ఏపని చేసినా పోలీసువారికి ఆక్షేపణ లేదు, పైగా దణ్ణాలు పెడుతూ ఉంటారు. ఆ దారిన వచ్చినప్పుడల్లా యాదగిరి బాలమ్మకు తమలపాకు బీడా మసాలా వేసి ఇస్తాడు. ప్రక్క కొట్లో మల్లెపూల దండ ఇప్పిస్తాడు. కాఫీ పిల్లవాడు వస్తే కాఫీ ఇప్పిస్తాడు. కడుపు నిండేటట్టు కబుర్లు చెబుతాడు. ఆశతో కళ్ళల్లోకి చూస్తాడు.

విరగబడి నవ్వుతుంది బాలమ్మ.

మా కవున్సిలర్ రెడ్డిగారు మామంచి వోరు ఎప్పుడయినా వొస్తారు చూస్తావా?" అన్నాడు.

"మాద కేం? మంచి వాళ్ళంటే నా కిష్టం. ఆయన గారొచ్చినప్పుడు నన్నుపిలు. అటువంటి వాళ్ళంటే నాకిష్టం" ఉత్సాహం కనబరచింది బాలమ్మ.

యాదగిరి పిలవ నంపగానే రెడ్డి పుక్కిటి మసాలా బీడా- పెదవుల మధ్య చార్‌మినారు సిగరెట్టు- తెల్లటి ఖద్దరు బట్టలు-వచ్చారు. ఎక్కడినుంచో యాదగిరి ఒక కుర్చీ తెప్పించి నీళ్ళు చల్లించి వేయించాడు.

అరుగంటలవేళ - పెద్ద పువ్వుల నైలాను చీర కట్టుకుని మంచి రైక వేసుకుని - తలనిండా పూలతో నొక్కుల జుట్టు సింగారింపులో ఒయ్యారంగా నడుస్తూ వచ్చింది. బాలమ్మ ఆమెలోని చలాకీ తనం రెడ్డిని తబ్బిబ్బు చేసింది.

చూడగానే సరుకు బాగానే ఉందని తృప్తి పడ్డాడు, రెడ్డి యాదగిరి వాళ్ళిద్దరికి గోల్డుస్పాట్ తెప్పించి యిచ్చాడు. స్టూలుమీద కూర్చున్న బాలమ్మ సంబర పడుతూ తాగింది. రెడ్డి తాంబూలం ఆమె చేతికిస్తూ చెయ్యిగిల్లాడు. యాదగిరి మల్లెపూల దండలు రెండు తెప్పించి రెడ్డికొకటి బాలమ్మకొకటి ఇచ్చాడు.

బాలమ్మ ఎప్పుడూ పూలు చూడని దానికి మల్లె ఆదండ అందుకుని - ఆత్రంగా తలలో తురుముకుంది.

"రేపు గండిపేట పోదామనుకుంటున్నా. ఒక జీపుకూడా వస్తుంది."

అన్నాడు రెడ్డి బాలమ్మను రమ్మని యాదగిరితో చెప్పించాలని.

"నేనెప్పుడూ అటువంటివి చూడ లేదు. రేపీవేళకు రానా!" అన్నది మురిపెంగా బాలమ్మ.

"అయ్యో! నీకోసమే ఇదంతా మా రెడ్డిగారంత ఉత్సాహం కలవారు లేర నుకో" అన్నాడు యాదగిరి.

బాలమ్మ చూస్తూ ఉండగానే రెడ్డి సైకిలు ఎక్కి వెళ్ళిపోయాడు.

ఇంకా అట్లాగే నిలబడిఉన్న బాల మ్మను యాదగిరి "ఏమన్నా రూపా యలు కావాలా? సందేహించకు" అన్నాడు.

"సగం చచ్చి అడుగుతున్నాననుకో యాదగిరి. గుడిసె తాకట్టు విడిపించు కోవాలి. రెండు మంచి కోకలు కొను క్కోవాలి. గుడిసెకు రేపటితో వాయిదా చెల్లవుతుంది. ఆ అరబ్బువాడు ఆగేటట్టు లేడు. పైగా రెండు సార్లు చెయ్యి గుంజాడు. రేపు బయలుదేరాలంటే మంచి కోకలేదు ఇది అద్దె దనుకో" ఏడుపు గొంతుతో అన్నది.

యాదగిరి గుండె కదిలిపోయింది సొరుగులో నుంచి ఏభయి రూపాయలు తీసి యిచ్చాడు. రెడ్డి వాడిన నరుకును తాను కూడా వాడుతూ ఉంటాడు యాద గిరి.నష్ట మేముంది అన్నట్టుగా ముందుగా దబ్బిచ్చాడు బాలమ్మకు. అతడికి గటి ధైర్యముంది రెడ్డి దగ్గరినుంచి ఇబ్బడి గుంజవచ్చని.

యాదగిరి ఇచ్చిన యాభై రూపా యలు సంచిలో పెట్టుకుని రొంటిన దోపు కున్నది బాలమ్మ. తిరుగుముఖ మవుతూ ఆలోచిస్తూ నవ్వుకుంటూ అడు గులు వేస్తున్నది రాజాంతఃపురాలు ఇప్పుడు లేవు. అతిపలు అంతఃపురా లలో ఉండటం మానేశారు. సరదాలు చిరిగిపోయాయి. అప్పుడు వారి కాప లాకు తయారుచేసిన ఈ కొజ్జా సమూహ మంతా ఏం కావాలి? పురుటింటికి వెళ్ళితే ఇదివరకూ నాలుగేసి రూపాయలు ఇచ్చే వారు. ఇప్పుడా ఆదాయం కూడా తగ్గింది. ఈ సమూహానికి బ్రతుకు తెర వేమిటి? మగవాళ్ళను మురిపించటమే ఆటగా నలుగురయిదుగురు మాత్రం హాయిగా బ్రతుకుతున్నారు మిగతా వారికి తిండికి కూడా కరువుగా ఉంది. వాళ్ళకీ ఏభయి రూపాయిలిస్తా—రేపటి కింకొకడు దొరకడా "నా బుట్టలో పడ టానికి!" చరచర అడుగులు వేసింది బాలమ్మ.

●